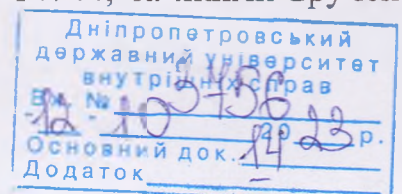

До спеціалізованої вченої ради
Д 08.727.02 Дніпропетровського
державного університету
внутрішніх справ

ВІДГУК

офіційного опонента – професорки кафедри кримінального процесу Національної академії внутрішніх справ, кандидатки юридичних наук, професорки Зарубей Вікторії Володимирівни на дисертаційне дослідження Жиліна Артема Едуардовича «Теоретичні та праксеологічні засади методики розслідування шахрайства у сфері використання банківських електронних платежів», поданого на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність

Актуальність теми дослідження. Нагальність досліджень у сфері криміналістичного забезпечення розслідування окремих видів кримінальних правопорушень є беззаперечною. Позаяк новітній період розвитку суспільних відносин обумовлює кількісне зростання злочинності. Досить вдало в розрізі зазначеного А. Е. Жилін акцентує увагу на тому, що відповідно до статистичних показників в Україні за останній час майже на 55 % збільшилася кількість зареєстрованих фактів вказаних видів шахрайств, проте кількість притягнутих до відповідальності шахраїв дедалі залишається на низькому рівні. Окрім того, автор вказує, що за даними Офісу Генерального прокурора України у 2013 р. до ЄРДР внесено 3344 фактів шахрайських дій за ч. 3 ст. 190 КК України, за якими особам вручено повідомлення про підозру лише у 1053 випадках; 2014 р. відповідно внесено до реєстру 2760 протиправних діянь, вручено повідомлень про підозру – 1238; 2015 р. – 3656, за якими вручено повідомлень про підозру – 1321; 2016 р. – 3611, за якими вручено повідомлень про підозру – 886; 2017 р. – 4845, за якими вручено повідомлень про підозру – 2112; 2018 р. – 3366, за якими вручено повідомлень про підозру – 1120; 2019 р. – 2467, за якими вручено повідомлень про підозру – 706; 2020 р. – 14744, за якими вручено

повідомлень про підозру – 7734; 2021 р. зареєстровано 14760 вчинення шахрайських дій за частинами 2-4 ст. 190 КК України, за якими вручено повідомлень про підозру – 7634; 2022 р. – 19430, за якими особам вручено повідомлення про підозру у 6043 випадках, тобто лише у 31 % кримінальних проваджень.

А. Е. Жилін вказує, що згідно Звіту Національної поліції про результати роботи у 2021 р. щодо кіберзлочинів у порівнянні з 2020 р. загальна кількість вказаних шахрайств збільшилась майже вдвічі (з 5240 фактів до 10020). У той час, як за окремими сферами кількість кримінальних правопорушень у банківській сфері збільшилась з 2110 до 3049 випадків; пов'язаних з он-лайн шахрайствами – з 1355 до 1928; у сфері комп'ютерних систем – з 1461 до 1981. Наведені дані свідчать, що кількість шахрайств з року в рік дедалі збільшується, а процес доказування провини шахраїв потребує негайного удосконалення.

Дисертант відмічає, що деякі сторони методики розслідування різних видів шахрайства та окремих його аспектів, зробили такі науковці як А. І. Анапольська, С. В. Головкін, О. В. Добрава, І. О. Коваленко, О. В. Курман, В. Р. Мойсик, О. Л. Мусієнко, Н. В. Павлова, В. І. Пазиніч, А. В. Реуцький, О. А. Самойленко, С. В. Самойлов, Т. Л. Тропіна, С. С. Чернявський, С. В. Чучко та ін. Так, С. В. Чучко у дисертації «Розслідування шахрайства при купівлі-продажу товарів через мережу Інтернет» (м. Дніпро, 2021 р.) визначив особливості правового регулювання правовідносин у віртуальному просторі, що впливають на рівень вчинення шахрайства у мережі Інтернет; виокремив типові способи шахрайства; конкретизував тактику проведення СРД, спрямованих на отримання інформації з матеріальних й особистісних джерел. О. В. Добрава у дисертації «Криміналістична характеристика та розслідування шахрайства з фінансовими ресурсами» (м. Київ, 2020 р.) розкрила криміналістичну характеристику шахрайства і особливості планування кримінальних проваджень; окреслила типові слідчі ситуації, відповідні тактичні завдання й

засоби їх вирішення на початковому етапі розслідування; з'ясувала типові недоліки в організаційному забезпеченні й правовій регламентації НСРД. І. О. Коваленко у дисертації «Розслідування шахрайства у сфері використання банківських електронних платежів» (м. Дніпро, 2022 р.) визначив структуру криміналістичної характеристики шахрайства, охарактеризував окремі її елементи; сформував систему обставин, що підлягають встановленню, та типові слідчі ситуації і відповідні їм комплекси СРД; виокремив організаційно-тактичні аспекти проведення окремих СРД і НСРД та конкретизував особливості призначення експертиз у кримінальному провадженні.

У той же час, автор наголошує на тому, що у вказаних працях вчені торкалися лише деяких проблемних аспектів розслідування шахрайств. Не дослідженими залишаються питання профілактичної діяльності уповноважених осіб щодо запобігання шахрайствам, особливості взаємодії правоохоронних органів у кримінальному провадженні та ін. В умовах сьогодення виникає необхідність згрупувати виокремлені дослідниками процесуальні дії у конкретні тактичні операції, що забезпечить максимальну ефективність розслідування шахрайства. На сьогодні слідча практика потребує негайної розробки сучасної дієвої системи протидії шахрайствам у сфері використання банківських електронних платежів з метою розробки методів і засобів їх виявлення, попередження та розслідування. Зазначені фактори у своїй сукупності сформували актуальність даної проблематики, її наукову, теоретичну і практичну значущість, а також призвели до вибору теми дослідження.

Враховуючи, що наукове дослідження А. Е. Жиліна покликане усунути існуючі у цьому напрямку прогалини, **актуальність теми дисертації** не викликає сумнівів (стор. 22-25 дис.).

Дисертацію виконано відповідно до Закону України «Про національну безпеку України» від 21.06.2018 № 2469-VIII, положень Стратегії національної безпеки України (Указ Президента України від 14.09.2020

№ 392/2020), Стратегії боротьби з організованою злочинністю (розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.09.2020 № 1126-р), Стратегії розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021-2023 роки (Указ Президента України від 11.06.2021 № 231/2021), тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок Міністерства освіти і науки на 2022-2026 роки (наказ МОН України від 03.02.2022 № 109), тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2020–2024 роки (наказ МВС України від 11.06.2020 № 454), Порядку взаємодії Генеральної прокуратури та МВС України щодо обміну інформацією з ЄРДР та інформаційних систем органів внутрішніх справ (спільний наказ ГПУ та МВС України від 17.11.2012 № 115/1046), Порядку електронної інформаційної взаємодії Офісу Генерального прокурора та Міністерства внутрішніх справ України (спільний наказ Офісу ГПУ та МВС України від 22.11.2021 № 371/846), Основних напрямів наукових досліджень Науково-дослідного інституту публічного права на 2020-2024 рр.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їхня достовірність. Ознайомлення з дисертацією дає підстави стверджувати, що наукова праця містить необхідні для такого дослідження компоненти – критичний аналіз досягнень більшості попередніх дослідників цієї та суміжних проблем, увагу до зарубіжного досвіду, належну апробацію результатів наукового дослідження.

Основні положення, висновки та рекомендації, що сформульовані автором у дисертації, в тому числі й ті, що віднесені ним до наукової новизни, мають відповідний рівень обґрунтованості. Цього вдалося досягти шляхом використання широкого кола наукової літератури та результатів емпіричних досліджень.

Методологія дисертаційного дослідження обрана вірно. Аналізуючи основні положення і висновки дисертації, можна стверджувати, що

А. Е. Жилін володіє методологією наукового аналізу складних наукових проблем теорії і практики юридичної науки.

Слід акцентувати увагу і на достатньому **емпіричному матеріалі**, який цілком відповідає вимогам репрезентативності. Так, емпіричну основу дослідження становлять згруповані відомості Єдиного звіту про вчинені кримінальні правопорушення Офісу Генерального прокурора України за період 2017-2023 рр., а також результати опрацювання слідчої і судової практики протягом 2014-2023 рр. Зокрема, було досліджено матеріали 125 кримінальних справ та 137 кримінальних проваджень за темою дисертації (Вінницька, Волинська, Дніпропетровська, Донецька, Закарпатська, Запорізька, Кіровоградська, Київська, Львівська, Луцька, Миколаївська, Одеська, Сумська, Ужгородська, Харківська, Черкаська та Чернівецька області, м. Київ) за 2012-2023 рр.; відомості офіційної статистичної звітності МВС України за 2014-2023 рр.; зведені дані опитування 356 працівників оперативних підрозділів, 327 слідчих, 71 працівника експертних установ МВС України, 115 працівників органів прокуратури України та 96 обізнаних осіб. Позитивним є те, що дисертантом під час дослідження використано власний досвід роботи у підрозділах Національної поліції України (стор. 4 автореф.).

Об'єкт і предмет дисертаційного дослідження сформульовані вдало і відповідають вимогам МОН України. Об'єктом дослідження є кримінальні процесуальні відносини, що виникають у діяльності правоохоронних органів під час розслідування шахрайства у сфері використання банківських електронних платежів. Предметом дослідження є теоретичні та праксеологічні засади методики розслідування шахрайства у сфері використання банківських електронних платежів (стор. 3-4 автореф., стор. 28 дис.).

Аргументовані у дисертації **наукові положення, висновки та рекомендації** мають належний рівень обґрунтованості й достовірності, що забезпечується досить вдалою й продуманою структурою наукової

розробки, логікою викладення матеріалу, потужним масивом законодавчої, емпіричної та джерельної бази. В цілому, структура дисертації є логічно побудованою та ґрунтується на комплексному підході до вирішення проблем розслідування шахрайства у сфері використання банківських електронних платежів. Сформульовані А. Е. Жиліним висновки до розділів наукової розробки та загальні висновки дисертації у своїй більшості є обґрунтованими.

Мета і завдання дослідження. Мета дисертаційного дослідження полягає у вирішенні конкретного наукового завдання з розробки концептуальних основ методики розслідування шахрайства у сфері використання банківських електронних платежів. Здобувачем відповідно до обраної мети поставлено та вирішено такі основні взаємопов'язані завдання: розкрити стан наукових досліджень питань протидії шахрайства у сфері використання банківських електронних платежів; визначити криміналістичну характеристику як складову методики розслідування шахрайства у сфері використання банківських електронних платежів; охарактеризувати основні елементи криміналістичної характеристики досліджуваного виду шахрайства; з'ясувати особливості криміналістичного аналізу первісної інформації та визначення основних напрямів розслідування у кримінальному провадженні; розглянути взаємодію слідчих та оперативних підрозділів Національної поліції при розслідуванні досліджуваної категорії кримінальних правопорушень; сформулювати заходи профілактичної діяльності працівників правоохоронних органів щодо виявлення й усунення причин та умов шахрайства у сфері використання банківських електронних платежів; виокремити тактичні операції стосовно збирання початкових відомостей про обставини події та виявлення ознак шахрайства; визначити перелік заходів під час проведення тактичної операції «Електронно-обчислювальна техніка» (стор. 27-28 дис.). Вказану мету в процесі наукового дослідження, на нашу думку, було досягнуто, а завдання повністю реалізовано.

Достовірність і новизна наукових положень, висновків та рекомендацій. Наукова новизна отриманих результатів полягає у тому, що дисертаційна робота є першим у вітчизняній науці комплексним монографічним дослідженням основ методики розслідування шахрайства у сфері використання банківських електронних платежів, в якому сформульовано низку наукових положень і практичних рекомендацій, спрямованих на підвищення ефективності діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України, що вирізняються науковою новизною та мають важливе теоретичне і практичне значення. На нашу думку, найбільш вагомими теоретичними й практичними положеннями дисертації є наступні.

Зокрема, А. Е. Жилін визначив перелік заходів для реалізації тактичної операції «Електронно-обчислювальна техніка», зокрема, серед них виокремлено наступні: 1) НСРД, спрямовані на встановлення наявності відповідної електронно-обчислювальної техніки в певному приміщенні та забезпечення збереження на ній інформації, що розкриває причетність окремих осіб до вчинення шахрайських дій (спостереження за об'єктом, прослуховування телефонних переговорів, огляд кореспонденції, зняття інформації з транспортних й електронних систем); 2) огляд місця події (місця, де здійснювались шахрайські дії у сфері використання банківських електронних платежів) та речей (електронно-обчислювальної техніки, телефонів); 3) тимчасовий доступ до речей та документів з подальшим тимчасовим вилученням вказаного майна (телефони, флеш-накопичувачі); 4) обшук, в ході якого можуть бути вилучені електронно-обчислювальна техніка та інші предмети і документи, що мають значення для кримінального провадження; 5) отримання консультацій спеціалістів, опрацювання нормативно-правових актів та спеціальної літератури; 6) допит підозрюваних, встановлених на місці здійснення шахрайських дій; 7) проведення оперативно-розшукових заходів, спрямованих на встановлення осіб, яким відома криміналістично-значима інформація про шахрайські дії та

його учасників; 8) проведення одночасних допитів між підозрюваними, потерпілими і свідками; 9) призначення комп'ютерно-технічної та інших видів експертиз; 10) аналіз експертних висновків, порівняння їх з іншою доказовою інформацією.

Також здобувачем запропоновано перелік профілактичних заходів, які необхідно здійснювати уповноваженим особам правоохоронних органів при розслідуванні шахрайства, зокрема: 1) повідомлення громадянам через ЗМІ про юридичну відповідальність за шахрайську діяльність у сфері використання банківських електронних платежів; 2) використання протоколів безпеки, таких як криптографічні функції та системи аутентифікації користувачів; 3) виявлення осіб, схильних до антисуспільної поведінки у сфері комп'ютерної діяльності (хакери, фішери) та подальша їх постановка на облік у підрозділах кіберполіції; 4) використання протоколів перевірки ідентичності для перевірки точності введених відомостей та запобігання підміні особи; 5) інформування населення через ЗМІ, месенджери та соціальні мережі про випадки вчинення шахрайських дій у сфері використання банківських електронних платежів (фішинг, кардинг, сніфферінг); 6) використання технологій фіксації транзакцій, таких як блокчейн, які дозволяють записувати всі відомості; 7) попередження повторних (рецидивних) проявів шахрайства шляхом максимально повного викриття усіх осіб, задіяних у вчиненні конкретних протиправних дій з подальшим внесенням їх у відповідний облік та ін..

Автор сформував теоретико-правове розуміння систематизації типових способів підготовки, безпосереднього вчинення й приховування шахрайства, зокрема, визначив, що найбільш типовими способами вчинення є фішинг та кардинг.

Грунтовний та переконливий аналіз окремих питань теми дисертації дозволив здобувачеві удосконалити криміналістичну характеристику особи шахрая через сукупність ознак та якостей особистості, які безпосередньо або опосередковано визначають особливості протиправної поведінки.

Аналіз емпіричної бази дозволив дисертанту визначити організаційно-тактичні особливості взаємодії підрозділів Національної поліції, а також форми взаємодії, зокрема, серед яких було виокремлено процесуальні та організаційні.

Також А. Е. Жилін надав пропозиції стосовно початку кримінального провадження через призму оцінки початкових відомостей, а також прийняття аргументованого рішення з приводу початку досудового розслідування за фактом учинення шахрайства.

Крім того, здобувачем з'ясовано окремі положення стосовно деяких аспектів з організації й тактики проведення окремих процесуальних дій в ході реалізації відповідних тактичних операцій.

Перший розділ дисертації «Наукові засади побудови криміналістичної характеристики шахрайства у сфері використання банківських електронних платежів» автор присвятив дослідженню стану наукової розробки визначеної проблеми, а також опису ознак окремих елементів криміналістичної характеристики. Крім того, А. Е. Жилін довів, що поза увагою вчених залишилися питання: а) профілактичної діяльності працівників правоохоронних органів щодо виявлення й усунення причин та умов учинення шахрайства; б) перспективні напрями взаємодії різних органів і підрозділів Національної поліції при розслідуванні шахрайства; в) тактичні операції стосовно збирання початкових відомостей про обставини події та виявлення ознак шахрайства та ін.

Також дисертантом з'ясовано, що криміналістична характеристика шахрайства є складовою методики розслідування кримінальних правопорушень. Для прикладу, А. Е. Жилін наголошує, що вказана наукова категорія має важливе значення для ефективного проведення СРД, НСРД та інших процесуальних заходів, а також відмічає, що узагальнення даних опитування респондентів свідчить про необхідність розроблення криміналістичної характеристики шахрайства у сфері використання банківських електронних платежів у розрізі системної побуди кореляційних

зв'язків між окремими її елементами, що дозволить слідчим і працівникам оперативних підрозділів Національної поліції ефективно реалізовувати кримінальні провадження (96 %).

У другому розділі дисертації **«Планування та організація розслідування шахрайства у сфері використання банківських електронних платежів»** здобувач надає характеристику особливостям початку кримінального провадження, напрямам взаємодії правоохоронних органів та здійснення можливих профілактичних заходів в процесі розслідування. На початковому етапі розслідування шахрайства, як доречно акцентує дисертант, необхідно невідкладно зібрати усю наявну інформацію (особистісну, віртуальну, матеріальну) та визначити певне коло обставин, які підлягають встановленню та з'ясуванню.

Також А. Е. Жилін виокремлює профілактичні заходи, які необхідно вживати уповноваженим особам правоохоронних органів при розслідуванні шахрайства. Автор пропонує їх поділяти на: а) профілактичні заходи, які проводяться до формування злочинних намірів; б) попереджувальні заходи, що здійснюються після формування злочинного задуму до початку здійснення шахрайських дій; в) припинення шахрайства, під час якого вживаються запобіжні заходи на початку здійснення шахрайських дій.

У третьому розділі дисертації **«Комплекси тактичних операцій при розслідуванні шахрайства у сфері використання банківських електронних платежів»** дисертантом сформульовано особливості організації і проведення тактичних операцій під час розслідування досліджуваних кримінальних правопорушень. Крім того, А. Е. Жиліним докладно окреслено основні завдання, які можна вирішити в ході реалізації тактичних операцій стосовно збирання початкових відомостей про обставини злочинної події та виявлення ознак шахрайства, а саме: 1) умови, що передували учиненню шахрайства; 2) конкретна електронно-обчислювальна техніка, за допомогою якої реалізовувалися шахрайські дії; 3) кількість епізодів злочинної діяльності; 4) час й місце учинення шахрайства і

тривалість шахрайських дій; 5) кількість потерпілих, які постраждали внаслідок дій шахраїв; 6) способи шахрайських дій (фішинг, кардинг, сніферинг); 7) кількість шахраїв і роль кожного з них; 8) особи, які можуть надати криміналістично-значиму інформацію щодо обставин шахрайства та осіб, які до нього причетні.

Також здобувач доречно наголошує на тому, що вчасне проведення НСРД і оперативно-розшукових заходів дозволяє слідчому отримати орієнтуючу (доказову) інформацію щодо обставин учинення шахрайства та ознаки шахраїв в умовах інформаційної невизначеності.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що викладені й аргументовані в дисертації теоретичні положення, висновки та практичні рекомендації впроваджені та використовуються у: законотворчій діяльності – для удосконалення чинного законодавства у сфері запобігання шахрайству в сфері використання банківських електронних платежів, зокрема, в результаті проведеного дослідження сформульовано низку пропозицій щодо внесення змін і доповнень до чинного КПК України; науковій діяльності – для подальшого удосконалення основ методики розслідування окремих видів кримінальних правопорушень проти власності, на базі сформульованих теоретичних положень, висновків і практичних рекомендацій (акти впровадження Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ від 10.05.2023 р., Національної академії внутрішніх справ від 23.05.2023 р., Харківського національного університету внутрішніх справ від 29.05.2023 р.); освітньому процесі – при викладанні навчальних дисциплін «Кримінальне право», «Криміналістика», «Кримінальний процес», «Організація розслідування кримінальних правопорушень», «Тактичні особливості проведення слідчих (розшукових) дій», «Оперативно-розшукова діяльність», а також підготовці підручників, монографій, проведення практичних занять з кримінального процесу та криміналістики (акти впровадження Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ від 24.04.2023 р., ПрАТ «Вищий навчальний

заклад «Міжрегіональна Академія управління персоналом» від 12.05.2023 р.); правозастосовній діяльності – для вдосконалення діяльності органів прокуратури, органів досудового розслідування, оперативних та експертних підрозділів Національної поліції (акти впровадження Дніпропетровського НДЕКЦ МВС України від 14.05.2023 р.), а також при проведенні практичних занять на курсах підвищення кваліфікації працівників правоохоронних органів України.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації та в опублікованих працях. Основні теоретичні положення й висновки дисертації оприлюднено на міжнародних науково-практичних конференціях і семінарах. Зокрема, основні положення та результати дисертації опубліковано у десяти наукових публікаціях, з яких п'ять статей – у виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, одна – у закордонному юридичному виданні, чотири – у збірниках тез наукових доповідей, оприлюднених на науково-практичних конференціях і семінарах.

Дотримання академічної доброчесності. Дисертація на тему «Теоретичні та праксеологічні засади методики розслідування шахрайства у сфері використання банківських електронних платежів» містить результати власних досліджень автора. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело, що свідчить про відсутність порушення академічної доброчесності.

Важливість для юридичної науки, одержаних автором дисертації результатів. Дисертаційне дослідження А. Е. Жиліна має теоретико-прикладний характер, тому його значення може бути виявлене як у сфері подальших наукових досліджень, так і правоохоронній практиці.

Позитивно оцінюючи науково-теоретичну і практичну значимість дисертаційного дослідження А. Е. Жиліна, її наукову новизну та можливість використання пропозицій і рекомендацій дисертанта для вдосконалення досудового розслідування, практики його застосування, системи протидії

злочинності в цілому, необхідно зазначити, що наукова розробка не позбавлена окремих вад, низка положень мають дискусійний характер чи викликають певні зауваження, які вимагають додаткової аргументації в процесі прилюдного захисту.

1. Так, у підрозділі 1.3 «Особливості основних елементів криміналістичної характеристики шахрайства у сфері використання банківських електронних платежів» почергово характеризуються окремі елементи криміналістичної характеристики (стор. 59-80 дис.). В той же час, під час прилюдного захисту хотілося б почути більш докладну аргументацію виокремлення в її структурі такої складової як слідова картина.

2. Розглянуті в розділі 2 «Планування та організація розслідування шахрайства у сфері використання банківських електронних платежів» (стор. 83-125 дис.) особливості кримінальних проваджень досліджуваної категорії все ж таки лишили окремі прогалини, які ми вважаємо за необхідне уточнити. Для прикладу, нам цікава думка А. Е. Жиліна стосовно практичного застосування типових слідчих ситуацій розслідування, адже автор хоча в певній мірі їх розглянув, але конкретної позиції відносно використання зазначеної категорії ми так і не побачили.

3. На наш погляд, в ході проведення дослідження дисертанту необхідно було більш детально проаналізувати зарубіжний досвід в кримінальних провадженнях вказаної категорії. Адже окремі питання розслідування шахрайства опрацьовувались науковцями та практиками провідних країн світу (США, Великобританія, Франція, Німеччина).

Втім, висловлені зауваження мають дискусійний, уточнюючий і не принциповий характер, у своїй сукупності вони не впливають на загальну позитивну оцінку представленої дисертації, яка є завершеним науковим дослідженням, де вирішується низка проблемних питань щодо удосконалення основ розслідування шахрайства в сфері банківських електронних платежів.

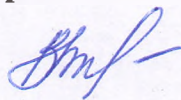
Зміст роботи, об'єкт і предмет дослідження, основні положення і

результати дисертації цілком відповідають заявленій науковій спеціальності. Дисертація є самостійною роботою, пройшла належну апробацію. Оформлення дисертації та автореферату відповідає встановленим МОН України вимогам.

ВИСНОВОК

Дисертація на тему «Теоретичні та праксеологічні засади методики розслідування шахрайства у сфері використання банківських електронних платежів», що подана на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук (доктора філософії) за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність, є завершеним монографічним дослідженням, яке цілком відповідає вимогам пунктів 9, 11, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013, № 567, а її автор – **Жилін Артем Едуардович**, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук (доктора філософії) за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність.

Офіційний опонент:
професорка кафедри
кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ,
кандидатка юридичних наук,
професорка

Вікторія ЗАРУБЕЙ

Гірка Вікторії Зарубей расвіргун

Охівець І категорії відділення по роботі
з персоналом постійного складу
відділу персоналу НАВС

Яна КОМІРЧА